מאנטאג, נאוו. דעם 30טן, 1931.

THE ISRAELITE PRESS

The only Jewish Newspaper in Western Canada.

אידישע ווארט

Office and Place of Business: Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave. E.
Published daily except Saturday and Sunday.
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA.

Subscription: $6.00 per year.
Established 1910 Phones: 55 409—52 213
WINNIPEG — MANITOBA

די דייטשע רעגירונג און די היטלעריסטן

דער פאליציי־אישער־איבערפאל אויף די וואוינונגען פון די נאצי פירער אין דארמשטאדט, העסען, וואו א סך קאמפראמעטירנדיקע דאקומענטן פון "א פארטעריישן כאראקטער" זיינען פארכאפט געווארן, ווערט אין דייטשלאנד באטראכט ווי א פאליטישע פאסירונג פון גאר גרויסער באדייטונג. ווי אונז זעט אויס ווערט די באדייטונג צו דעם צוגעשריבן דערפאר, ווייל עס ציינט אז די ברונינג רעגירונג האט צום סוף באשלאסן זיך אויף אן אפענעם קאמף, און א פארזוך אפצושטעלן די כוואליע פונם היטלעריזם, וואס דראעט איר מיט פארפלייצונג און דייטשלאנד מיט א גרויסער קאטאסטראפע.

עס זעט אויס, אז קאנצלער ברונינג, זעענדיק ווי דער שטראם פונם היטלעריזם פארשפרייט זיך איבערן לאנד, האט אינם משך פון די לעצטע האלבע צייט געפרואווט צוימען אים דורך פארשידענע הנחות, איינשליסנדיק די רעזיגנאציע פון זיין אויסערן מיניסטער, קורטיוס, קעגן וועלכן די היטלעריסטן זיינען געווען באזונדערס אנגעשטויסן פאר זיין פאליטיק פון פארשטענדעניש מיט פראנקרייך. דער קאנצלער האט אויך געפרואווט קאנטיק צוציען איניקע היטלעריסטישע פירער צו דער רעגירונג, וואו זיי וואלטן ליבטער געהאלטן געווארן אין צוים, און אפשר האט ער אויך געהאפט דערמיט שאפן א שפאלטונג אין די היטלעריסטישע רייען.

די אידיען וואס אדאלף היטלער האט געהאט מיטן פרעזידענט, איז קאנטיק ארגאנזירט געווארן מיט דעם דאזיקן צוועק. פאר א געוויסער צייט האט די רעגירונג אנגעפירט א מילדערע פאליטיק בנוגע די היטלעריסטן, און דערמיט דערקלערט זיך ווארשיינלאך די זייער מילדע שטראף וואס די היטלעריסטישע פירער, וועלכע האבן אנגעפירט דעם ראש־השנה פאגראם אין בערלין, האבן געקראגן.

נאך גאר מיט א קורצער צייט צוריק האבן פאליטישע אבסערוואטארן פאראויסגעזאגט, אז די איינשליסונג פון די היטלעריסטן אין ברונינגס רעגירונג איז אומפארמיידלאך. זיי האבן אבער אפנים געמאכט א טעות: די פארהאנדלונגען האבן זיך קאנטיק געענדיקט מיט גארנישט. דעם קאנצלער איז נים געלונגען אריינצונארן די היטלעריסטישע פירער אין זיין קאבינעט כדי זיי צו האלטן אין צוים אדער צו צעשפאלטן זייערע רייען, — ווי ער האט עס פריער גלונגען געטאן מיט די נאציאנאליסטן. פאר אים איז אזוי פארבליבן דער איינציקער אויסוועג צו רעטן זיין רעגירונג פון אונטערגאנג און דייטשלאנד פון דער געפאר פון א פאשיסטישער איבערקערעניש: ער האט אנגעפאנגען א קריג קעגן די היטלעריסטן.

דעם ערשטן קלאפ די "נאצים" האט די רעגירונג דערלאנגט אין העסען, דארטן וואו זיי האבן אט ערשט אפגעהאלטן א גרויסן זיג אין די וואלן צום לאנדסטאג, ווערנדיק די שטארקסטע פארטיי אין דער געזעצגעבערישער קערפערשאפט פון דער פראווינץ. דערמיט האט די רעגירונג אפשר געוואלט באווארענען, אז די אנדערע רעכטע פארטייען זאלן זיך אפהיטן פון א קאאליציע מיט די היטלעריסטן אינם העסענער לאנדסטאג, וואס וואלט די נאצים אוועקגעשטעלט אין דער שפיץ פון דער רעגירונג אין העסען.

צווישן די דאקומענטן וואס די פאליציי האט, אויפן פראקוראר'ס באפעל, פארכאפט אין די הויז־זוכענישן ביי די נאציאנאל־סאציאליסטישע פירער אין דארמשטאדט, ווערט באריכטעט, זיינען געווען פלענער פאר זייער אויפשטאנד, און אנגעצייכנטע פלענער פאר דער צייט ווען זיי וועלן פארכאפן די מאכט. צווישן די לעצטע זיינען דא פלענער פון צוואנג־ארבעט פאר אלע קריסטלאכע דייטשן פון 16 יאר און העכער, און קאנפיסקאציעס פון פארמעגנס און טויט שטראף פאר אלע וואס וועלן נים אויספאלגן די נאציאנאל־סאציאליסטישע דעקרעטן.

די אנפירער וועלן איצט אנגעקלאגט ווערן אויפן סמך פון די דאזיקע דאקומענטן אין הויך־פארראט. די רעגירונג, ווען זי האט פארעפנטלאכט די דאזיקע דאקומענטן און באשלאסן פארפירן דעם פראצעס, איז קאנטיק אויסן געווען אויפצוקלערן דאס דייטשע פאלק, מיט וועלכע מיטלען די היטלעריסטן ווילן פארכאפן די מאכט און ווי זיי האבן בדעה זי צו באנוצן.

די רעגירונג האפט ווארשיינלאך, אז זייער א סך פון די דייטשע ווילער וואס גיבן איצט זייערע שטימען צו די היטלעריסטן וועלן זיך אפשרעקן, ווען זיי וועלן זיך איבערצייגן אין וואס פאר א געפאר זיי שטעלן אוועק דאס לאנד און זיך אליין. באזונדערס וועלן זיך אפשרעקן די מער פארמעגלאכערע עלעמענטן וואס געפינען זיך אין גרויסע צאל אין די היטלעריסטישע רייען.

אויב קאנצלער ברונינג זאל דאס געלינגען, וועט זיין רעגירונג זיין געראטעוועט און דאס לאנד וועט אויסמיידן די געפאר פון א פאשיסטישער דיקטאטור. וועט אים נים געלינגען איבערצוציגן די דייטשע ווילער, וועט ער מיט זיין אנטשיידענעם שריט אפשר נאך דערנענטערן זיין אייגענעם דורכפאל.

די אקלאמאציע פאר וועבן

די ריזיקע מערהייט מיט וועלכער מעיאר וועב איז ווידער־דערוויילט געווארן צום אמט, און די גוואלדיק גרויסע צאל שטימען וואס ער האט בכלל געקראגן, זיינען א רעקארד אין דער געשיכטע פון מעיאראליטעט קאמפיינען אין וויניפעג. עס דארף דערביי באטאנט ווערן דער פאקט, אז געוואונען האט ער מיט אזא איבערוועגנדיקער מערהיים אין פנים פון א שטארקער און אנטשלאסענער קעגנערשאפט, און מיט דער ארגאניזאציע וואס האט אים פריער געשטיצט — קעגן אים.

דער לאזונג פון זיינע צוויי שטארקערע קעגנער איז געווען — מער געשעפטסמעסיקע פארוואלטונג פון דער שטאטס פינאנצן און, פאלגלאך, א פארלייכטערונג פון דער לאסט פון שטייערן. דאס איז א לאזונג וואס אפעלירט געוויינלאך צו אלע ווילער אין אלע צייטן און לענדער. אבער די וויניפעגער בירגער האבן דעם לאזונג צוריקגעווארפן, — זיי האבן געפונען, אז איצט איז דא א סך א וויכטיקערער לאזונג, וועלכן זיי האבן צוגעשריבן צו וועבן.

מעיאר וועבס קעגנער האבן אויסגערעכנט א גאנצן צעטל פון זיינע חסרונות און פעלערן. א סך פון דער קריטיק וואס ער האט געקראגן איז, בלי־ספק, געווען בארעכטיקט. ער האט קענען זיך אויך געהאט זיין פייערלאבן צוזאג פון לעצטן יאר, מער נים ארויסצושטעלן זיין קאנדידאטור פאר מעיאר.

אבער איבער דעם אלעמען האט איבערגעוואויגן קאנטיק אין די אויגן פון די צענדליקער טויזנטער ווילער וואס האבן אים ווידער געשאנקען זייער צוטרוי איינע פון די מעלות וואס ווערן אים צוגעשריבן: זיין מענשלאכע באציאונג צו די שטאט פראבלעמען, באזונדערס צום ארבעטסלאזיקייט פראבלעם.

אויב אט דאס האט א טייל פון זיינע נעכטיקע פריינט פארוואנדלט אין זיינע היינטיקע קעגנער, האט דאס אבער אויף זיין זייט איבערגעוואויגן טויזנטער און טויזנטער פון זיינע נעכטיקע שונאים, וועלכע האבן באשלאסן, אז מען קאן זיך אויף אים בעסער פארלאזן צו פארלייכטערן דעם שווערן גורל פון די ארבעטסלאזע, ווי אויף זיינע קעגנער.

דאס איז מעיאר וועבס מאנדאט פון די בירגער פון שטאט וויניפעג.

צוויי ברידער זיינען זיי געווען...

פון ש. ווארעט

דאס נייע קהלה־געזעץ אין פוילן

פון דעפ. דר. ה. ראזמארין (וויצע פרעזידענט פון אידישער "קאלא")

(ספעצ. פאר "דאס אידישע ווארט")

("איטא")

פרומע אידישע פרוי אין פארוק -- א דעפוטאטקע אין שפאנישן פארלאמענט

(א בריוו פון שפאניע)

פון עזריאל קארלעבאך